

Η Αθλητική Παιδεία σε κρίση

Ο αθλητισμός που παρέχεται από το ελληνικό σχολείο σήμερα, αντί να συνιστά ένα συστατικό στοιχείο της γενικής εκπαίδευσης, όπως συνέβαινε στην αρχαιότητα, αντιθέτως συνιστά έναν επιμέρους, συμπιεσμένο και, ως εκ τούτου, αποστερημένο παράγοντα αγωγής. Οι γυμναστικές δραστηριότητες αποτελούν μια σχεδόν εκμηδενισμένη παιδευτικά δράση ή, αλλιώς, ένα πάρεργο, ασύνδετο με την υπόλοιπη εκπαιδευτική διαδικασία. Ο μηχανισμός του ελληνικού σχολείου, πλήρης από άποψη χρόνου αλλά όχι και ουσίας, αποσπά εξολοκλήρου, κυριολεκτικά ρουφάει τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, εφαρμόζοντας ένα στατικό, μονότονο και μη λειτουργικό πρόγραμμα μαθημάτων.

Μια συγκριτική ματιά με τα αντίστοιχα σχολεία της δυτικής Ευρώπης δείχνει πόσο τα τελευταία **υπερτερούν** των ελληνικών ως προς τη ζωντάνια ή τη δράση τους και, γενικά, ως πηγές δημιουργίας. Ειδικότερα, όσον αφορά στο αθλητικό τους σκέλος, ο μεγάλος χρόνος στο **συνολικό** πρόγραμμα που διατίθεται προς το σκοπό αυτό στα περισσότερα ευρωπαϊκά σχολεία ενισχύεται με γυμναστικά όργανα, **άρτιους** χώρους, εξοπλισμένα γυμναστήρια, κολυμβητήρια και γήπεδα, στα οποία οι μαθητές αποθέτουν τη σωματική τους ενέργεια. Η αθλητική δραστηριότητα, ως εκ τούτου, στα πιο πολλά σχολεία της Ευρώπης, δεν αποτελεί κάτι αμέτοχο της συνολικής εκπαίδευσης, αλλά μια συνέχεια της καθημερινότητας των μαθητών. Η εκμάθηση της κολύμβησης, για παράδειγμα διδάσκεται ως υποχρεωτικό μάθημα ενταγμένο στο πρόγραμμα του σχολείου.

Αντιθέτως, στην Ελλάδα η ζωντάνια και το αθλητικό ενδιαφέρον μαθητών και μαθητριών έχει, σύμφωνα με σχετική έρευνα, βαίνοντας από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, τάση φθίνουσα. Η αυθόρμητη **κινητικότητα**, η πηγαία αγωνιστικότητα, μη βρίσκοντας διέξοδο στα σχολικά προγράμματα, **εξασθενούν** από τον αυστηρό αποκλεισμό της κίνησης, και, γενικά, από την έλλειψη ανταπόκρισης του σχολείου στις ανάγκες των παιδιών για παιχνίδι, δραστηριότητα και έκφραση. Όχι μόνο δεν υπάρχει στο ελληνικό σχολείο «αθλητική παιδεία» ή καλλιέργεια της «διά βίου άσκησης», αλλά διαπιστώνεται στέρση, ακόμη και παρεμπόδιση, της φυσικής διάθεσης του νέου για κίνηση. Τα περισσότερα σχολικά κτίρια δεν **πληρούν** τις προϋποθέσεις ούτε καν για την ύπαρξη ενός απλού σκάμματος. Όχι μόνο απουσιάζουν οι **ευπρεπείς** συνθήκες για την αρμονική ένταξη του αθλητισμού στο σχολείο, αλλά, αντιθέτως, οι μαθητές συχνά αντιμετωπίζονται σαν γέροι...

Η σωματική καθήλωση στα δημόσια σχολεία και την ελληνική κοινωνία είναι προκλητική, άδικη και ασύμφορη, όμως η ίδια αυτή κατάσταση αντί να βελτιώνεται, τείνει να **παγιωθεί**. Σε λίγο τα παιδιά δε θα μπορούν να ανέβουν μια σκάλα ή θα βαριούνται μια απλή μετακίνηση, βουλιάζοντας στην πολυθρόνα της ακινησίας. Ο νέος έχει απολέσει την επαφή με τη φύση και το σώμα του, ενώ χάνει και τη δυνατότητα να συνδέει αυτά τα δύο μεταξύ τους, ολισθαίνοντας σε μια **έλλειψη** χρησιμότητας και, τελικά, στην αχρησία των σκελών και των μερών του σώματός του. Το αμάξι μεταφέρει παντού το βαρύ και πλαδαρό σώμα, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής υποκαθιστά το παιχνίδι, η **ασφυκτική** και αφύσικη πόλη αντικαθιστά την αλάνα. Στο σπίτι, στο γραφείο, τα μηχανήματα υποκαθιστούν την χρήση των χεριών και των ποδιών. Από τις φυσικές δραστηριότητες της πρωτόγονης κοινωνίας, η δυτική κοινωνία και ο τεχνολογικός πολιτισμός αντικατέστησαν το ανθρώπινο σώμα με τη μηχανή.

Κων. Γογγάκη, «Ο πολιτισμός του σώματος ως πνευματικός απόηχος της Ολυμπίας και η αποσπασματικότητα του σύγχρονου αθλητισμού»,
περ. Φιλολογική, τεύχ. 107

- 1.1 Σε ποιο **κειμενικό είδος** ανήκει το πιο πάνω κείμενο; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας, παραθέτοντας δύο χαρακτηριστικά αυτού του είδους, από το κείμενο.

Δείκτης Επιτυχίας A.1.3.

(Ανα)γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά κειμενικών τύπων/ειδών, προφορικού/γραφτού λόγου και κατανοούν τη λειτουργία τους στην επικοινωνία.

Δείκτης Επάρκειας A.1.3.2.

Άρθρο, (κατηγορία: άρθρα ποικίλων θεμάτων), δημοσιευμένο σε έγκυρο επιστημονικό περιοδικό. Βασικά χαρακτηριστικά: **επίκαιρος χαρακτήρα, συνήθως δεν έχει προσωπικό οικείο τόνο, περιορισμένη έκταση.**

Σημείωση: επιπρόσθετό υλικό για άρθρο βλ. και ιστοσελίδα ΥΠΠ.

Ενδεικτική απάντηση: άρθρο (έχει μακροπερίοδο λόγο, επίκαιρο χαρακτήρα: σχολικός αθλητισμός και νέοι, πηγή: δημοσιευμένο σε περιοδικό, σχετική δομή: τίτλος, επιχειρηματολογικός λόγος).

- 1.2 Για την περίληψη, βλέπε ακολούθως
- 1.3 Να δώσετε έναν άλλο τίτλο στο παραπάνω άρθρο.
- 1.4 Να προτείνετε ενδεικτικούς πλαγιότιτλους για τις πιο κάτω παραγράφους του κειμένου:
- i) πρώτη (§1^η) («Ο αθλητισμός ... μαθημάτων»)
 - ii) δεύτερη (§2^η) («Μια συγκριτική ματιά ... σχολείο»)
 - iii) τέταρτη (§84^η) («Η σωματική ... μηχανή»)

Δείκτης Επιτυχίας A. 1.5.2.:

Σημεία εστίασης στη διάκριση βασικών-δευτερευουσών πληροφοριών, ενδεικτικά: θεματικά κέντρα παραγράφων, πλαγιότιτλοι

- 1.5 Να δώσετε **δύο (2) χαρακτηρισμούς για το ύφος** του κειμένου και να το αξιολογήσετε σε σχέση με τον σκοπό της συντάκτριας.

Δείκτης Επιτυχίας A.1.8

Εξάγουν συμπεράσματα για το κεντρικό νόημα, με αναφορά στον σκοπό και το ύφος του κειμένου, αλλά και την οπτική γωνία του ομιλητή/συντάκτη.

Δείκτης Επάρκειας A.1.8.5

Τρόποι ανίχνευσης ύφους, ενδεικτικά: παθητική σύνταξη, μακροπερίοδος λόγος, ειδικό λεξιλόγιο.

Ενδεικτική απάντηση: επίσημο, σοβαρό / σκοπός να ενημερώσει/να προβληματίσει (Επιπρόσθετο υλικό για το ύφος βλ. φυλλάδιο για το ύφος)

- 1.6 Ποιος είναι ο ρόλος των εισαγωγικών στο απόσπασμα: « ...Όχι μόνο δεν υπάρχει στο ελληνικό σχολείο «αθλητική παιδεία» ή καλλιέργεια της «διά βίου άσκησης», αλλά διαπιστώνεται στέρση, ακόμη και παρεμπόδιση, της φυσικής διάθεσης του νέου για κίνηση...», της τρίτης (§ 3^{ης}) παραγράφου του κειμένου;

Δείκτης Επάρκειας Α.Ι.4.

Λειτουργία των σημείων στίξης.

Ενδεικτική απάντηση: Η αρθρογράφος θέλει να προσδώσει ιδιαίτερη σημασία στους δύο όρους.

- 1.7 Ποια είναι η βασική θέση της αρθρογράφου και με ποιον **τρόπο** και ποιο **μέσο πειθούς** τη στηρίζει στη δεύτερη (§ 2^η) και τέταρτη (§ 4^η) παράγραφο του άρθρου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Δείκτης Επιτυχίας Α.Ι.5.

Εντοπίζουν τις πληροφορίες τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα του προφορικού / γραπτού κειμένου, εφαρμόζοντας στρατηγικές κατανόησης προφορικού / γραπτού λόγου.

Δείκτης Επάρκειας Α.Ι.5.4.

Τρόποι και μέσα πειθούς-επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα, ενδεικτικά:

Επίκληση στην Λογική (επιχειρήματα, τεκμήρια)

(επιπρόσθετο υλικό βλ. και στην ιστοσελίδα ΥΠΠ)

Ενδεικτική απάντηση:

Βασική θέση: Τα σχολικά προγράμματα αφήνουν ελάχιστο χρόνο για τις αθλητικές δραστηριότητες, οι οποίες είναι αποκομμένες από την όλη εκπαιδευτική διαδικασία.

Τρόπος πειθούς στη δεύτερη παράγραφο: Επίκληση στη Λογική

Μέσο πειθούς στη δεύτερη παράγραφο: Τεκμήρια – παραδείγματα

Τρόπος πειθούς στην τέταρτη παράγραφο: Επίκληση στη Λογική

Μέσο πειθούς στην τέταρτη παράγραφο: α) Επιχειρήματα – προτάσεις κρίσεως β) Τεκμήρια – παραδείγματα

- 1.8 Που έγκειται, σύμφωνα με την αρθρογράφο, η διαφορά στο σχολικό αθλητισμό ανάμεσα στα σχολεία της Δυτικής Ευρώπης και της Ελλάδας; Να παρουσιάσετε σε μια παράγραφο 60 - 80 λέξεων την εικόνα του σχολικού αθλητισμού στην Κύπρο.
- 1.9 «Ο μηχανισμός του ελληνικού σχολείου, πλήρης από άποψη χρόνου αλλά όχι και ουσίας, αποσπά εξολοκλήρου, κυριολεκτικά ρουφάει τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, εφαρμόζοντας ένα στατικό, μονότονο και μη λειτουργικό πρόγραμμα μαθημάτων»

Να αναφέρετε δύο (2) παραδείγματα από τη σύγχρονη σχολική σας πραγματικότητα, που επιβεβαιώνουν την παραπάνω θέση της αρθρογράφου.

Δείκτης Επιτυχίας Β.α.

Παράγουν προφορικά/γραπτά κείμενα αξιοποιώντας κυρίως τον επιχειρηματολογικό λόγο.

- 1.10 Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο πάνω κείμενο, να γράψετε **περίληψη** έκτασης 100 – 120 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη στήλη της μαθητικής εφημερίδας «Σχολικός Αθλητισμός και Νέοι».

Δείκτης Επιτυχίας Β.β

Διακρίνουν σε προφορικό λόγο ή γραπτό κείμενο τις βασικές πληροφορίες και είτε τις καταγράφουν σε σημεία (Σημειώσεις) είτε τις αποδίδουν σε συνεχή λόγο (Περίληψη).

Ενδεικτική περίληψη

Η αρθρογράφος πραγματεύεται το θέμα της αθλητικής παιδείας που παρέχεται σήμερα στο ελληνικό σχολείο. Αρχικά υποστηρίζει ότι ο χρόνος που διατίθεται στα σχολικά προγράμματα για τις αθλητικές δραστηριότητες είναι εξαιρετικά περιορισμένος και οι ίδιες εντελώς αποκομμένες από την υπόλοιπη εκπαιδευτική διαδικασία, σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά σχολεία, που διαθέτουν επιπλέον και τον κατάλληλο εξοπλισμό και τους κατάλληλους χώρους. Το γεγονός μάλιστα πως το αθλητικό ενδιαφέρον των Ελλήνων μαθητών μειώνεται προοδευτικά καθώς ανεβαίνουν εκπαιδευτική βαθμίδα καταδεικνύει τον αρνητικό ρόλο του σχολείου στο θέμα αυτό όσον αφορά και τα σχολικά προγράμματα και τα σχολικά κτίρια. Κλείνοντας η συντάκτρια σημειώνει πως η έλλειψη κίνησης και άθλησης στο σχολείο και την καθημερινότητα των νέων, σε συνδυασμό με τον σύγχρονο μηχανοποιημένο τρόπο ζωής, έχει ως αποτέλεσμα την απομάκρυνσή τους από το σώμα τους και τη φύση.

2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- 2.1** Να εντοπίσετε τα δομικά στοιχεία της τέταρτης (§4^{ης}) παραγράφου (Η σωματική καθήλωση ... μηχανή).

Δείκτης Επιτυχίας A.II.1.

Αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη δομή του κειμένου, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος.

Δείκτης Επάρκειας A.II.1.1.

Εξωτερικά δομικά στοιχεία, ανάλογα με το είδος, ενδεικτικά, σε επίπεδο παραγράφου (θεματική περίοδος, λεπτομέρειες, κατακλείδα).

- 2.2** Να προσθέσετε μία δική σας πρόταση - λεπτομέρεια στην τέταρτη παράγραφο (§4^η) παράγραφο, χωρίς να αλλοιώσετε το νοηματικό της πλαίσιο.

Δείκτες βλ. όπως πιο πάνω

- 2.3** Να προσθέσετε μια δική σας πρόταση κατακλείδα στην πρώτη παράγραφο (§1^η).

Δείκτες βλ. όπως πιο πάνω

- 2.4** Να αναγνωρίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της τρίτης (§3^{ης}) παραγράφου. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, με στοιχεία από την παράγραφο.

Δείκτης Επιτυχίας A.II.1.

Αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη δομή του κειμένου, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος

Δείκτης Επάρκειας A.II.1.2.

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου: ενδεικτικά αναλογία, διαίρεση, ορισμός κ.ά.

Ενδεικτική απάντηση: **Αιτιολόγηση**

- 2.5** Με ποια γλωσσικά στοιχεία επιτυγχάνεται η **συνοχή** στη δεύτερη (§2^η) παράγραφο του κειμένου; Να αναφέρετε δύο (2) στοιχεία.

Δείκτης Επιτυχίας A.II.1.

Αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη δομή του κειμένου, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος.

Δείκτης Επάρκειας A.II.1.4.

Εσωτερικά δομικά στοιχεία, ενδεικτικά: συνοχή(η συντακτική ή σημασιολογική σύνδεση των νοημάτων τμημάτων προτάσεων ή μεγαλύτερων τμημάτων λόγου με τη χρήση **αντωνυμιών, άρθρων επιρρημάτων, διαρθρωτικών λέξεων, φράσεων**) και συνεκτικότητα (η νοηματική αλληλουχία που αναπτύσσεται ανάμεσα σε περιόδους μιας παραγράφου ή ανάμεσα στις παραγράφους ενός κειμένου).

Ενδεικτική απάντηση: Η Επανάληψη της λέξης *σχολείο* και η χρήση λέξεων που ανήκουν στον ίδιο θεματικό χώρο και παρουσιάζουν νοηματική συγγένεια, όπως για παράδειγμα οι λέξεις *πρόγραμμα, συνολική εκπαίδευση, υποχρεωτικό μάθημα*.

- 2.6 Α) Να εντοπίσετε και να καταγράψετε δύο σημεία στην τέταρτη (§4^η) παράγραφο στα οποία χρησιμοποιείται αναφορική γλώσσα Β) Για ποιο λόγο η συντάκτρια επιλέγει τη **λογική - αναφορική** λειτουργία της γλώσσας στο κείμενο;

Δείκτης Επιτυχίας Α.ΙΙ.2.

(Ανα)γνωρίζουν και αξιολογούν τα εκφραστικά μέσα και άλλες γλωσσικές επιλογές του ομιλητή/συντάκτη.

- **Αναφορική γλώσσα**

Στην αναφορική γλώσσα το μήνυμα δε χρειάζεται ερμηνεία, μας δίνεται καθαρά κυριολεκτικά και έχει να κάνει με την κοινή αντίληψη όλων μας για τον κόσμο. Σκοπός του πομπού είναι η πληροφόρηση μόνο, χωρίς ιδιαίτερα σχήματα λόγου. Αναφορική χρήση της γλώσσας συναντάμε π.χ. σε επισημονικά κείμενα.

- **Μεταφορική γλώσσα**

Στη μεταφορική γλώσσα έχουμε συναισθηματικές αποχρώσεις γι' αυτό παρατηρείται στο λόγο ζωντάνια και παραστατικότητα. Σκοπός του πομπού δεν είναι μόνο η πληροφορία αλλά και η προσέλκυση του δέκτη.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (διασκευή)

